

Nr 49

Konstitutionsutskottets betänkande med förslag till ändringar i stadgan om ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas den *framställning* om ändringar i ersättningsstadgan, som styrelsen för riksdagens förvaltningskontor avlätit den 18 november 1970, samt *följdmotionerna* I: 1381 och II: 1604 samt I: 1382 och II: 1605. Vidare föreslår utskottet på *eget initiativ* en ändring i stadgan för att förverkliga det under vårsessionen fattade principbeslutet om arvode till talmannen i enkammarriksdagen.

Motionerna är väckta,

I: 1381 av herrar Sveningsson (m) och Österdahl (fp) och II: 1604 av herr Enarsson (m) samt herrar Börjesson i Falköping (cp), Eriksson i Arvika (fp), Fridolfsson i Stockholm (m), Hedin (m), Larsson i Umeå (fp) och Oskarson (m);

I: 1382 av herr Per Jacobsson (fp) och II: 1605 av herr Antby.

Framställningen och motionerna

Framställningen från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor fogas vid detta utlåtande som *bilaga*. Den avser två frågor: ledamöternas grupplivförsäkring och reglerna om visstidspension. I det förra avseendet föreslås en anpassning till det system som gäller för arbetstagare hos staten och inom den privata sektorn. I det senare avseendet föreslås att pensionerna skall höjas från 30 % till 40 % av basbeloppet samt att styrelsen skall få bemyndigande att besluta om visstidspension i vissa övergångsfall.

Gällande regler förutsätter för rätt till full visstidspension 20 riksdagsår. Styrelsen har inte velat nu föreslå någon ändring härvidlag. I motionerna I: 1381 och II: 1604 hemställs om en ändring till 16 riksdagsår. Motionärerna anför i huvudsak:

Den föreslagna förändringen, som innebär att hel visstidspension jämställs med full ålderspension för ensamstående enligt allmänna försäkringen, synes godtagbar från principiell synpunkt och även skälig vad avser den högsta utgående pensionen. Däremot accentuerar det föreliggande förslaget den allvarligaste bristen i de redan gällande reglerna nämligen den stora spännvidden mellan högsta och lägsta pensionen. Eftersom den förstnämnda för närvarande är 23 040 kr. och den lägsta 6 912 kr. blir skillnaden 16 128 kr. Skillnaden stiger nu enligt förslaget markant från nyssnämnda

Bihang till riksdagens protokoll 1970. 5 saml. 2 avd. Nr 49

16 128 kr. till 21 504 kr. (30 720 — 9 216). Man torde också böra observera den betydande skillnaden mellan det föreslagna pensionstillägget för den lägsta pensionen 2 304 kr. (9 216 — 6 912) och den högsta 7 680 kr. (30 720 — 23 040).

I en ekonomisk politik, som i andra sammanhang går ut på att söka höja låginkomsterna, avviker en ren procentuell reglering som den här föreslagna mot aktuella strävanden till utjämning. I de allmänna löne- och pensionsdiskussionerna de senaste åren har den vanliga principen varit den att kombinera ett s. k. kronpåslag, lika för alla, med ett generellt procentuellt lyft. Utan att införa ett för alla lika stort belopp i reglerna är det emellertid möjligt att på ett enkelt sätt nå en effekt motsvarande den med ett kronpåslag, om intjänandetiden för hel pension förkortas något. Riksdagen uttalade också 1968 viss förståelse för en sådan åtgärd. Konstitutionsutskottet anförde i sitt utlåtande nr 40 med anledning av motioner om att endast 12 år i stället för 20 år skulle erfordras för hel pension, att »goda skäl skulle kunna anföras för en annan tidsregel» även om utskottet för det dåvarande inte var berett att förorda en sådan ändring. Det borde emellertid nu vara möjligt att taga ett steg i riktning mot en något kortare tidsregel utan att därför gå så långt ned som till 12 år. En 16-årsregel kombinerad med förvaltningskontorets förslag skulle iyfta de lägre pensionerna något utan att höja den högsta utgående pensionen. Den lägsta pensionen skulle höjas med 4 608 kr. till 11 520 kr. i stället för enligt förvaltningskontorets förslag med 2 304 kr. till 9 216 kr. Därmed skulle också ökningen av spännvidden mellan lägsta och högsta pension inte bli fullt så markant.

I lagtexten (7 a § mom. 1) behöver endast den ändringen göras, att procentsatsen för den månatliga pensionen för varje riksdagsår höjes från föreslagna 2 procent till 2,5 procent av basbeloppet.

I konstitutionsutskottets av motionärerna åberopade utlåtande 1968:40 anfördes bl. a. följande:

Motionerna I: 1034 och II: 1311 åsyftar en förbättring av förmånerna utöver förslaget, närmast genom att endera bara 12 år i stället för 20 år krävs för full pension eller bindningen vid ATP-taket slopas och full pension sätts till 65 % av arvodet eller samma principer införs som gäller för bl. a. de heltidsengagerade kommunala förtroendemännen. Det har framgått av det förut sagda, att utskottet inte kan tillstyrka att förslaget principer frångås. Det bör emellertid antecknas som ett naturligt önskemål på sikt, att en anpassning sker mellan de regler som gäller för riksdagen och inom kommunerna. Vad särskilt beträffar 20-årsregeln är det i och för sig riktigt, att denna medför väsentligt mindre förmåner än som kommer t. ex. nyssnämnda kommunala förtroendemän till godo. Den innebär också en klar skärpning i förhållande till gällande regler om ålderspension. För full sådan krävs likaledes 20 riksdagsår, men detta betyder i dag fem valperioder för andra kammaren och mindre än tre för den första. I den nya enkammarriksdagen innebär ett krav på 20 år, att en ledamot skall ha blivit nominerad och vald sju gånger. Då förslaget just åsyftar en ekonomisk garanti vid mandatförlust, och osäkerheten enligt vad ovan sagts ökar med det nya valsyste-met, innebär 20-årsregeln alltså en viktig begränsning. Goda skäl skulle kunna anföras för en annan tidsregel. Utskottet kan emellertid inte nu förorda en sådan ändring. Bl. a. måste man beakta de redan utgående pensionerna enligt gällande regler, som inte tas upp i detta sammanhang. Styrelsen för förvalt-

ningskontoret bör emellertid noga följa utvecklingen och uppmärksamma eventuella behov av ändringar i reglerna. Utskottet avstyrker motionerna.

Motionärerna tar även upp frågan om visst bemyndigande för styrelsen och anför därom:

För att erhålla visstidspension erfordras f. n. minst sex riksdagsår. Förvaltningskontoret har i sin skrivelse föreslagit att kontoret skulle äga rätt att efter skälighetsprövning från fall till fall bevilja pension även åt ledamöter med färre antal riksdagsår än sex.

Förvaltningskontoret har därvid särskilt framhållit enkammarreformens inverkan. Enligt vår mening bör prövningen vara mera av formell natur och i varje fall präglas av generositet.

Även i motionerna I: 1382 och II: 1605 tas frågorna om tjuugoårsregeln och bemyndigandet upp. Det anförs:

Såväl landstingsförbundet som kommunförbundet har i skrivelser till sina medlemmar uppmanat dessa att besluta om sådana ändringar i ersättningsreglerna att den avkortning av mandatperioden, som författnings- och kommunreformen förorsakat, ej skall verka försämrande på enskilda förtroendemäns möjligheter att erhålla pension och visstidspension.

Det synes rimligt, att riksdagen beslutar i samma anda. De av förvaltningskontoret föreslagna åtgärderna torde vid en generös och allsidig prövning i de enskilda fallen kunna leda fram till samma resultat. Det torde därvid vara självklart, att kammartillhörighet ej kan vara avgörande, då en avkortning med två år av andra kammarens mandatperiod i vissa fall kan ställa ledamot helt utan möjlighet att erhålla visstidspension. Vid den prövning som förvaltningskontoret föreslår, att de skall få göra i vissa övergångsfall, borde sådana förhållanden naturligtvis beaktas.

Arvode till talmannen i enkammarriksdagen

I denna fråga uttalade 1969 års organisationsutredning följande:

Övergången till enkammarriksdagen kommer att leda till att talmannen får en tung arbetsbörda, i all synnerhet om organisationsutredningens förslag förverkligas. Plenitiden kommer att bli längre än den nu är i någon av kamrarna. Planeringsarbetet kommer att kräva stora insatser. Ordförandeskapet i förvaltningsstyrelsen blir betungande. Representationen kommer att kräva mycken tid och kraft.

Ställningen som folkrepresentationens främste företrädare kommer att ge talmannen en framträdande plats i samhället.

Det kommer att bli nödvändigt för talmannen att ägna riksdagen hela sin tid och alla sina krafter. Talmannen bör i fråga om inkomster och tjänsteförhållanden i övrigt få en ställning som motsvarar hans uppgifter. Utredningen räknar med att förslag i dessa hänseenden kommer att utarbetas under den fortsatta behandlingen av utredningens förslag.

Sammansatta konstitutions- och bankoutskottet anförde följande i denna fråga (KBaU 1970: 1 s. 11):

Vad gäller ersättningen till talmannen anser utskottet, att denna skall bestämmas så att de sammanlagda arvodesförmånerna ungefärligen motsvarar en statsrådslön. Närmare förslag får utarbetas av konstitutionsutskottet, som torde få ta initiativ till en ändring i ersättningsstadgan för riksdagens ledamöter.

Utskottet

Utskottet tillstyrker de förslag till ändringar i ersättningsstadgans regler om grupplivförsäkring och visstidspensionering, som framlagts av styrelsen för riksdagens förvaltningskontor.

I motionerna I: 1381 och II: 1684 har hemställts att även den ändringen görs i bestämmelserna om visstidspensionering, att för full sådan pension skall krävas 16, inte som nu 20 riksdagsår. Ett liknande syfte har motionerna I: 1382 och II: 1685. På samma skäl som styrelsen anförts finner sig utskottet inte kunna nu föreslå en sådan ändring. Utskottet har emellertid redan i samband med att reglerna om visstidspensionering infördes 1968 framhållit att goda skäl talar för en lägre gräns än 20 riksdagsår och för en anpassning till förhållandena inom kommunerna. Vad som då uttalades har återgetts ovan och äger alltså giltighet. Utskottet förutsätter att frågan kommer att upptas till prövning under det fortsatta arbetet på en revision av ersättningsstadgan, som pågår inom förvaltningskontoret, och att en ändring kommer att påverka även pensionen enligt tidigare fattade beslut.

Motionärerna har också uttalat sig för en generös tillämpning av den befogenhet att bevilja visstidspension i övergångsfall, som styrelsen föreslås få. Utskottet ansluter sig till motionärernas önskemål härvidlag. Styrelsens befogenhet bör också innefatta, utöver att bevilja pension åt ledamöter som inte tillhört riksdagen sex år eller uppnått 50 års ålder, jämväl att besluta om högre pensionsbelopp till ledamöter som nått sådan gräns men avgår i samband med enkammarreformen.

I frågan om ersättning till talmannen i enkammarriksdagen tar utskottet i detta sammanhang det initiativ till ändring i ersättningsstadgan som förutsetts av sammansatta konstitutions- och bankoutskottet under vårsessionen. Detta innebär en ändring av 4 §. Det bör tilläggas att talmannen förutsetts disponera tjänstebostad i det nya riksdagshuset utan att behöva erlägga ersättning. Detta torde inte behöva komma till uttryck i ersättningsstadgan.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. för sin del antar det av styrelsen för riksdagens förvaltningskontor framlagda förslaget till lag om ändring i

stadgan om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, med tillägget att även 4 § ändras och erhåller följande lydelse:

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §

Kamrarnas talmän erhålla under tid, då riksdagen håller session, förhöjning av grundarvodet med belopp motsvarande 1 200 kronor för månad.

Riksdagens talman erhåller i stället för arvode enligt 1 § arvode med belopp motsvarande de avlöningsförmåner som utgår till ledamot av statsrådet.

2. beslutar bemyndigande för styrelsen enligt vad ovan sagts;

3. förklarar motionerna I: 1381 och II: 1604 samt I: 1382 II: 1605 besvarade med vad utskottet anfört.

Stockholm den 9 december 1970

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s), Sörlin (s), Richardson (fp), Hernelius (m), Nyquist (s), Norberg (s), Schött (m), Hans Petersson (fp) och Axel Georg Pettersson (cp); samt från a n d r a kammaren: herrar Larsson i Luttra (cp), Adamsson (s), Henningsson (s), Nelander (fp) och Björkman (m), fru Thunvall (s) samt herrar Boo (cp), Sterne (fp), Mossberg (s) och Henrikson (s).

Till Riksdagen

Ändringar i stadgan 21.2.1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppdragets fullgörande, m. m.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor får härmed föreslå de ändringar i stadgan 21.2.1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppdragets fullgörande som framgår av det följande.

Inledning

Inom förvaltningskontoret har frågan om en mera genomgripande revision av stadgan 21.2.1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppdragets fullgörande varit aktuell sedan en längre tid. De arbetsuppgifter som sammanhänger med genomförandet av enkammarriksdagens förvaltnings- och personalorganisation samt färdigställandet av de provisoriska lokalerna vid Sergels torg har stått i förgrunden under de senaste åren. En samlad översyn har därför fått anstå. Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har emellertid funnit ändringar i stadgan av teknisk natur vara påkallade på ett par punkter, nämligen såvitt avser ändrade grunder för grupplivförsäkringen åt riksdagsledamöterna och för visstidspensioneringen.

Grupplivförsäkringen för riksdagens ledamöter

Gällande bestämmelser

Bestämmelserna om grupplivförsäkring för riksdagsledamot infördes 1.1.1963 efter förslag av konstitutionsutskottet och mot bakgrund bl. a. av den från samma dag gällande grupplivförsäkringen för statstjänstemännen. Till skillnad från sistnämnda försäkring har den för riksdagsmännen gällande fått en på visst sätt avvikande utformning. Utskottet anförde härom (KU 1962: 20 s. 4):

Vad beträffar försäkringens utformning torde emellertid systemet med en från 55 års ålder gradvis sänkning av beloppet icke vara lämplig för riksdagsledamöternas vidkommande. Utskottet förordar därför ett enhetligt belopp, som ej kompletteras med barntillägg. Försäkringen bör i likhet med vad som gäller för ovannämnda grupplivförsäkringar på arbetsmarknaden gälla för dem som ej uppnått 67 års ålder. Försäkringen skall i fråga om begynnelsetidpunkt följa de allmänna reglerna om ersättning i 1 § (jämför vad ovan sagts angående arvodet). Försäkringsbeloppet bör bestämmas till 25 000 kronor. Premien för den åsyftade försäkringen torde uppgå till cirka 20 kronor per person och månad.

Efter beslut av riksdagen utgör försäkringsbeloppet numera 32 000 kr. (KU 1967: 31).

Grupplivförsäkringen för arbetstagare i statens tjänst m. fl.

Grunderna för denna försäkring anges i reglementet 14.12.1962 (SFS nr 698; omtryckt SFS 1970: 389) angående statens grupplivförsäkring. Försäkringen omfattar följande ersättningsformer nämligen *grundbelopp* (helt eller halvt), *tilläggsbelopp* (helt eller halvt) och *begravningshjälp*.

Såväl helt som halvt grundbelopp är under närmare angivna villkor beroende av arbetstagarens levnadsålder och kretsen av förmånstagare. T. o. m. 54 års ålder för arbetstagaren utgör helt grundbelopp 31 500 kr. och halvt grundbelopp 15 750 kr. för att därefter successivt avtrappas t. o. m. 66 års ålder, där motsvarande belopp utgör 4 000 resp. 2 000 kr.

Helt tilläggsbelopp för förmånsberättigade barn till arbetstagaren och dennes syskon utgör högst 9 000 och lägst 5 000 kr.

Begravningshjälp utgår med högst 4 000 och lägst 2 000 kr.

Under vissa förutsättningar föreligger även rätt till försäkringsbelopp vid makes frånfälle. Beloppen utgår härvid i form av dels begravningshjälp med 2 000 kr., dels halvt tilläggsbelopp med 4 500 kr. för varje därtill berättigat barn eller adoptivbarn under 17 år.

Försäkringsskydd föreligger för arbetstagaren i princip under den tid han är anställd och avlönad. Avgår försäkrad arbetstagare från anställningen med ålderspension, genast börjande förtidspension eller därmed jämställd pension åtnjuter han fortfarande försäkringsskydd till dess han fyllt 67 år. I övrigt gäller för försäkringen en relativt detaljerad reglering för bl. a. försäkringsskyddets omfattning, samordning med annan tjänstegrupplivförsäkring och förmånstagareförordnanden.

Statens personalpensionsverk företräder staten i ärenden rörande statens grupplivförsäkring och handlägger sådana ärenden såvida de icke enligt föreskrift i reglementet skall handläggas av statens grupplivnämnd. Personalpensionsverket utbetalar vidare försäkringsbeloppen.

Frågans tidigare behandling

Såväl vid 1967 som 1968 års riksdagar har frågan om ändring i konstruktionen av grupplivförsäkringen för riksdagens ledamöter varit uppe till behandling. Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor hemställde i skrivelse 10.3.1967 om höjning av engångsbeloppet från 25 000 kr. till 32 000 kr. mot bakgrund av de förändringar som skett i grupplivförsäkringen inom arbetsmarknadens olika sektorer. I en med anledning av framställningen väckt motion (I: 725) hemställdes, att riksdagen vid behandlingen av framställningen måtte besluta att 7 § ersättningsstadgan kompletterades med bestämmelser om barntillägg. Motionen avslögs sedan utskottet avstyrkt

densamma under hänvisning till det samband som beträffande grupplivförsäkringen för riksdagens ledamöter föreligger mellan bestämmelserna om den enhetliga försäkringssumman och frågan om barn tillägg (KU 1967: 31).

I likalydande motioner till 1968 års riksdag (I: 53 och II: 80) aktualiserades ånyo frågan om ändrad konstruktion av grupplivförsäkringen för riksdagens ledamöter. Motionärerna anförde att grupplivförsäkringen kunde anses behäftad med en betydande social slagsida: den ger de största förmånerna där behovet är minst, under det att en barnfamilj får nöja sig med ett efterlevandeskydd som i många fall blir betydligt sämre än det som gäller för AFA-försäkringen och statens grupplivförsäkring. En fullständig anpassning till dessa borde enligt motionärernas mening ske. Motionärerna hemställde »att riksdagen måtte besluta att riksdagens grupplivförsäkring kompletteras med bestämmelser om barn tillägg, att försäkringens engångsbelopp gradvis avtrappas efter det att den försäkrade fyllt 55 år, att försäkringens utformning i övrigt anpassas efter vad som gäller för AFA-försäkringen och statens grupplivförsäkring, samt att vederbörande utskott måtte utarbета erforderlig lagtext».

Med hänsyn till att ersättningsstadgan i dess helhet vore föremål för en teknisk översyn genom förvaltningskontoret, som även skall överväga grupplivförsäkringen, fann sig konstitutionsutskottet böra avstå från att vid detta tillfälle ta ståndpunkt till i vad mån en sådan ändring av systemet borde genomföras som motionärerna förordade. Utskottet hemställde i stället att riksdagen skulle besluta överlämna motionerna I: 53 och II: 80 till styrelsen för riksdagens förvaltningskontor (KU 1968: 2).

Överväganden och förslag

Styrelsen har funnit de motiv vara välgrundade som framförts i motionerna I: 53 och II: 80 till 1968 års riksdag om anpassning av grupplivförsäkringen för riksdagens ledamöter till det system som gäller för arbetstagare hos staten och inom den privata sektorn. Styrelsen förordar därför att reglerna för riksdagens grupplivförsäkring anpassas till motsvarande regler i reglementet 14.12.1962 (nr 698) angående statens grupplivförsäkring. Detta synes enklast kunna ernås därigenom att försäkringsförmåner enligt reglementet (grundbelopp, tilläggsbelopp och begravningshjälp) får utgå med motsvarande tillämpning av reglementets bestämmelser. För en likartad bedömning av uppkommande försäkringsfall synes vidare handläggningen av ärendena böra anförtros åt statens personalpensionsverk eller, i förekommande fall, statens grupplivnämnd. Försäkringsbeloppen torde få utbetalas av personalpensionsverket.

I förevarande sammanhang får styrelsen ta upp kostnadsaspekterna. I allmänhet anses premiebetalning för statens grupplivförsäkring ske genom arbete i anställningen. Försäkringsbeloppen utbetalas från inkomsttiteln

Pensionsmedel m. m. Under resp. myndighetsanslag finns en anslagspost till lönekostnadspålägg, som skall tillföras inkomsttiteln i fråga och som innefattar beräknade kostnader för de socialförsäkringsavgifter av skilda slag, som följer med tjänsterna i en myndighets organisation. Utan att frågan synes ha närmare belysts torde det förhålla sig så att kostnaderna för den statliga grupplivförsäkringen inkluderas i lönekostnadspålägget.

I vissa fall kan Kungl. Maj:t förordna att statens grupplivförsäkring skall omfatta arbetstagare som eljest icke omfattas av försäkringen. I sådana fall skall, om annat ej föreskrivs, kostnaderna för försäkringen bestridas genom att huvudmannen betalar staten 78 kr. för år för varje arbetstagare enligt de närmare föreskrifter som riksförsäkringsverket meddelar.

Med hänsyn till att anslagssystemet beträffande pensions- och socialförsäkringskostnader för riksdagens ledamöter är uppbyggt på ett avvikande sätt i förhållande till anslagssystemet med lönekostnadspålägg synes det styrelsen lämpligt, att kostnaderna för den föreslagna grupplivförsäkringen tills vidare får finansieras genom ett avgiftssystem i enlighet med det nyss sagda. För regleringen av frågor som rör handläggningen av ärenden gällande grupplivförsäkringen och finansieringen av densamma torde beslut erfordras av Kungl. Maj:t. Det torde vid bifall till styrelsens förslag få ankomma på riksdagens förvaltningskontor att göra framställning härom hos Kungl. Maj:t. De ändrade grunderna för grupplivförsäkringen föreslås få gälla fr. o. m. 1.1.1971.

Styrelsen föreslår i anslutning till ikraftträdandetidpunkten en övergångsbestämmelse, enligt vilken grupplivförsäkringen i nuvarande utformning även fortsättningsvis må kunna gälla för ledamot som är född 1916 eller tidigare. Som förutsättning härför bör gälla, att ledamoten före 1.4.1971 framställer önskemål därom hos förvaltningskontoret. Det torde få ankomma på förvaltningskontoret att i särskild ordning teckna försäkring för sådana övergångsfall. Det bör i detta sammanhang anmärkas, att den föreslagna grupplivförsäkringen till skillnad mot den nuvarande kommer att samordnas med annan för ledamoten gällande tjänstegrupplivförsäkring.

Visstidspensioneringen för riksdagens ledamöter

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor uppdrog 15.9.1970 åt byråchefen i statens personalpensionsverk *M. Sjönell* att såsom sakkunnig verkställa översyn av ersättningsstadgans bestämmelser. Den sakkunnige har sedermera överlämnat en promemoria med förslag till vissa förbättringar i vad avser vistidspensionen åt riksdagsledamot (*bilaga 1*). Efter en inledande redogörelse för gällande bestämmelser och för frågans behandling vid 1968 års riksdag (KU nr 40) utmynnade promemorian i förslag om höjning av beloppet för hel vistidspension och för varje riksdagsår.

Såsom tidigare framhållits har en samlad översyn av ersättningsstadgan

fått anstå. Vad särskilt gäller riksdagsmannapensioneringen torde det vid en sådan översyn vara befogat att granska det ganska invecklade regelsystemet i sin helhet. Styrelsen delar den sakkunniges uppfattning att man i det sammanhanget också bör beakta de överläggningar som f. n. pågår om ett mera allmänt införande på arbetsmarknaden av kompletteringspensioner till allmän tilläggspension och folkpension.

Enligt 7 a § 1 mom., andra stycket ersättningsstadgan erfordras för hel visstidspension minst tjugu riksdagsår. F. n. utgör hel visstidspension för månad 30 procent av det vid varje tidpunkt gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Då antalet riksdagsår är mindre än tjugu och rätt till pension föreligger, utgör den månatliga pensionen för varje riksdagsår 1,5 procent av förenämnda basbelopp. Med nuvarande basbelopp 6 400 kr. utgör hel visstidspension 23 040 kr./år. Motsvarande ålderspension från 67 års ålder från den allmänna försäkringen, dvs. hel tilläggspension jämte folkpension för ensamstående, utgör 30 720 kr./år. Visstidspensionen är således väsentligt lägre än den ålderspension som kan tillkomma ledamot från 67 års ålder. Den sakkunnige framhåller att skillnaden i pension före och efter 67 års ålder i allmänhet är obetydlig inom övriga pensionsystem. Det vore därför rimligt att närma visstidspensionen till ålderspensionen. En förbättring i visstidspensionen kan ernås på två sätt. Antingen kan kravet på antalet för hel pension erforderliga riksdagsår sänkas eller beloppet av hel pension höjas. Den sakkunnige föreslår en höjning av månadsbeloppet för hel visstidspension till 40 procent av basbeloppet. Härigenom ernås i princip full paritet med ålderspensionen från 67 års ålder enligt den allmänna försäkringen. Hel visstidspension blir med en sådan höjning av pensionsnivån 30 720 kr./år. Varje riksdagsår ger 1 536 kr./år varav följer att lägsta visstidspension (vid sex riksdagsår) kommer att utgöra 9 216 kr./år mot f. n. 6 912 kr./år.

Styrelsen ansluter sig till förslaget. Alternativet med en höjning av pensionsbeloppet utgör, som också framhållits av den sakkunnige, ett mindre ingrepp i systemet och kan dessutom ges tillämpning för redan beviljade visstidspensioner.

De ändrade grunderna för visstidspensioneringen bör träda i kraft 1.1.1971 och även omfatta den som avgått med visstidspension dessförinnan.

Övergången till enkammarriksdag leder till att enskilda ledamöter i vissa fall kan försättas i en vansklig situation. Det gäller ledamöter av den nuvarande riksdagen som inte kommer att inneha mandat i enkammarriksdagen fr. o. m. år 1971. Den, som t. ex. valts under senare år för en åttaårsperiod till första kammaren och som avvecklat en anställning för att helt kunna inrikta sig på riksdagsarbete under denna period, kan genom att förutsättningarna härför ändrats finna sina möjligheter till utkomst små från årsskiftet. Självfallet inverkar härvidlag olika faktorer såsom veder-

börandes ålder och utbildning samt läget på arbetsmarknaden. Även om förutsättningarna för författningens visstidspension, i första hand kravet på minst sex riksdagsår, inte föreligger i här avsedda fall, synes det styrelsen rimligt, att pension enligt samma grunder i övrigt som inom visstidspensioneringen skall kunna medges efter skälighetsprövning. Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor bör därför erhålla bemyndigande att efter särskild framställning kunna besluta om rätt till sådan pension för den som upphör att vara ledamot av riksdagen vid årsskiftet 1970/71 och som varit ledamot mindre än sex år.

Hemställan

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor hemställer under åberopande av vad i det föregående anförts
att riksdagen

1) antager efterföljande som *bilaga 2* till denna framställning fogade förslag till lag om ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsatsets fullgörande,

2) bemyndigar styrelsen för riksdagens förvaltningskontor att besluta om rätt till visstidspension i vissa övergångsfall i enlighet med vad styrelsen ovan anförts.

I handläggningen av detta ärende har deltagit, förutom undertecknad ordförande, vice ordföranden Thorsten Larsson, herrar Wörnberg, Augustsson, Tistad, fru Kristensson samt herr Martinsson.

RIKSDAGENS FÖRVALTNINGSKONTOR

På styrelsens vägnar:

SIGURD LINDHOLM

/ *Magnus Huss*

P.M.
angående visstidspensioneringen för riksdagens ledamöter

Sedan styrelsen för riksdagens förvaltningskontor genom beslut den 15 september 1970 uppdragit åt mig att såsom sakkunnig verkställa översyn av ersättningsstadgans bestämmelser får jag härmed överlämna förslag till vissa förbättringar i vad avser visstidspensionen åt riksdagsledamot.

Gällande bestämmelser

Genom beslut den 12 december 1968 har riksdagen på konstitutionsutskottets hemställan antagit bestämmelser om rätt för riksdagsledamot till visstidspension eller engångsersättning i vissa fall (KU 1968:40, rskr. 421). Bestämmelserna, som trädde i kraft 1.1.1969 men skulle tillämpas på den vars mandatperiod utgick 31.12.1968 eller senare finns intagna i 7 a § i stadgan den 21 februari 1941 (SFS nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande.

Rätt till visstidspension föreligger under i sagda stadgande angivna förutsättningar för tid från mandatets upphörande längst intill den månad varunder 67 års ålder uppnås. Berättigad till visstidspension är den som varit ledamot av riksdagen minst sex år och som vid mandatets upphörande uppnått 50 års ålder. För hel visstidspension, som för månad utgör 30 procent av det vid varje tidpunkt gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring, erfordras minst tjugu riksdagsår. Den månatliga pensionen för den som är berättigad därtill utgör för varje riksdagsår 1,5 procent av detta basbelopp. För tid, då den som är berättigad till visstidspension tillika uppbär förtidspension (sjukbidrag) enligt lagen om allmän försäkring, lön eller egenpension på grund av anställning i allmän tjänst eller pension på grund av riksdagsmannauppsdraget — annan än visstidspension — skall visstidspensionen minskas med sålunda utgående förmån eller i förekommande fall ej utgå.

Visstidspensionen avlöses från 67-årsåldern antingen av enbart ålderspension (ATP och folkpension) eller under vissa förutsättningar av sådan pension jämte särskild s. k. riksdagsmannapension. En närmare redogörelse för i vilka fall det ena eller andra systemet tillämpas har lämnats i den i konstitutionsutskottets förenämnda utlåtande redovisade promemorian angående ersättning till riksdagsledamot, vars mandat upphör före fyllda 65 år. I promemorian har också berörts SPR-systemet för statstjänstemännen

liksom vissa kommunala pensionsanordningar, därvid erinrats att hel pension till statsråd, heltidssysselsatt kommunal förtroendeman och statlig eller kommunal förordnandetjänsteman utgår efter 12 års förordnande.

Frågans behandling vid 1968 års riksdag (KU nr 40, rskr. nr 421)

I de motioner, som väcktes i anledning av förevarande fråga vid 1968 års riksdag framlades olika förslag. Sålunda yrkades avslag på framställningen om införande av visstidspensioneringen, utarbetande av nytt förslag, införande av behovsprövning men även förbättrade förmåner i förhållande till förslaget. Frågan om samordning mellan den föreslagna ersättningen och andra inkomster togs också upp.

Vid sin prövning av ärendet fann konstitutionsutskottet dels att frågorna om samordning av visstidspension med andra inkomster borde ägnas uppmärksamhet från styrelsen för förvaltningskontoret, dels ock att ett naturligt önskemål på sikt vore att en anpassning skedde mellan de regler som gällde för riksdagen och inom kommunerna på förevarande område. Sålunda kunde goda skäl anföras för en annan tidsregel än kravet på 20 riksdagsår för hel pension.

Överväganden och förslag

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen framfördes av enskilda riksdagsledamöter i samband med visstidspensioneringens införande olika förslag om ändringar i grunderna för pensioneringen. Jämväl konstitutionsutskottet fann att riksdagsledamöternas pensionsfråga borde följas med uppmärksamhet ur skilda synpunkter. Sammanfattningsvis erinrade utskottet om att en allmän översyn av ersättningsstadgan påginge inom förvaltningskontoret och framhöll att under denna översyn även de nu upptagna bestämmelserna kunde beaktas i enlighet med vad utskottet anfört.

Enligt vad som erfarits läser sagda översyn inte bli slutförd så att den kan föreläggas innevarande års riksdag. Naturligast vore då att man avvaktar denna översyn innan några förändringar vidtas i visstidspensioneringen. I det sammanhanget bör också beaktas de överläggningar som pågår mellan LO och SAF om ett mera allmänt införande på arbetsmarknaden av sådana kompletteringspensioner till ATP och folkpension, som gäller för tjänstemännen på den enskilda arbetsmarknaden liksom för såväl tjänstemän som arbetare hos stat och kommun. Vid ett införande av sådana pensioner torde en omprövning böra ske inte bara av visstidspensioneringen utan även av riksdagsledamöternas pensionsfråga över huvud taget, eftersom några kompletteringspensioner normalt inte förekommer för dem.

Inför den beräknade stora avgången av riksdagsledamöter i samband med det minskade antalet ledamöter i enkammaren torde det, oaktat vad nyss anförts, finnas anledning att redan nu något närmare granska de förmåner som följer med visstidspensioneringen och de eventuella förändringar som

kan befinnas erforderliga. Några mera genomgripande förändringar synes det dock inte böra bli fråga om i avvaktan på förenämnda översyn och de överläggningar som berörts ovan.

Vid avvägningen av hur stor visstidspension, som borde utgå till den vars mandat upphörde efter fyllda 50 men före fyllda 67 år, beaktades dels storleken av den allmänna ålderspensionen från 67 års ålder, dvs. närmast ATP-pensionen, och dels det riktiga i att den som kunde återopa många riksdagsår skulle ha större visstidspension än den som varit ledamot av riksdagen endast ett mindre antal år. Oaktat att endast 12 år erfordrades för hel pension som heltidssysselsatt kommunal förtroendemän, statsråd eller tjänsteman med stallig eller kommunal förordnandepensionsrätt sattes kravet för hel visstidspension till 20 riksdagsår. Då härtill kom att om som »tak» för denna pension sattes ett belopp som understeg från 67 års ålder utgående ATP, folkpension ej medräknad, blev den visstidspension som varje riksdagsår berättigade till förhållandevis liten eller för månad 1,5 procent av basbeloppet inom den allmänna försäkringen. Detta belopp utgör i dag med basbeloppet 6 400 kr. 96 kr./månad eller 1 152 kr. för år. Lägsta visstidspension (vid 6 riksdagsår) är alltså 6 912 kr./år och högsta (vid 20 riksdagsår eller mer) 23 040 kr./år. Från 67 års ålder utgör motsvarande ålderspension, dvs. hel ATP jämte folkpension för ensamstående, 30 720 kr./år. Visstidspensionen för riksdagsledamöterna är alltså väsentligt lägre än den ålderspension som kan tillkomma dem från 67 års ålder. Inom övriga pensionssystem är skillnaden i pension före och efter 67 års ålder i allmänhet obetydlig. Det framstår därför som rimligt att närma visstidspensionen till ålderspensionen.

En förbättring i visstidspensionen kan genomföras på två sätt antingen genom att sänka kravet på antalet för hel pension erforderliga riksdagsår eller genom att höja beloppet av hel pension och därigenom också höja beloppet för varje riksdagsår. Det sistnämnda torde vara ett mindre ingripande i systemet och kan också utan vidare appliceras på redan beviljade visstidspensioner. Gjorda beräkningar har givit vid handen, att en höjning av månadsbeloppet för hel visstidspension till 40 procent av basbeloppet inom den allmänna försäkringen skulle medföra full paritet med ålderspensionen från 67 års ålder. Inte heller skulle i sådant fall den som på grund av sin ålder inte kan uppnå hel ATP men i stället erhåller riksdagsmannapension tillsammans med folkpension och reducerad ATP få sammanlagda pensionsförmåner från 67 års ålder, som understiger visstidspensionen. Hel visstidspension skulle, med en sådan höjning av pensionsnivån, bli 30 720 kr./år, medan varje riksdagsår skulle ge 1 536 kr./år i pension. Lägsta visstidspension (vid 6 riksdagsår) skulle följaktligen bli 9 216 kr./år i stället för nu 6 912 kr./år.

Det föreslås sålunda att 7 a § 1 mom. andra stycket stadgan om ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande ändras så, att hel visstidspension

för månad skall utgöra 40 procent av det vid varje tidpunkt gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring, *att*, då antalet riksdagsår är mindre än tjugu och rätt till pension föreligger, den månatliga pensionen för varje riksdagsår skall utgöra 2 procent av förenämnda basbelopp *samt att* ändringen skall träda i kraft den 1 januari 1971 och då tillämpas även för den som avgått med rätt till visstidspension dessförinnan.

Några andra ändringar föreslås inte vare sig beträffande visstidspensionen, den särskilda riksdagsmannapensioneringen eller bestämmelserna om engångsersättning.

Marianne Sjönell

Byråchef i statens personalpensionsverk

Förslag
till
Lag

om ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppslagets fullgörande

Härigenom förordnas att 7 § och 7 a § 1 mom. stadgan den 21 februari 1941 om ersättning för riksdagsmannauppslagets fullgörande skall ha nedan angiven lydelse.¹

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §

Vid tillämpning ————— av anställning.

Den som ————— av riksdagen.

Avlider den som är ledamot av riksdagen och har han vid dödsfallet icke uppnått 67 års ålder, *skall på grund av den i 1 § 1 mom. nämnda grupplivförsäkringen utbetalas ett engångsbelopp av 32 000 kronor. Beloppet skall, såvida ej annat av ledamoten föreskrivits, tillfalla hans efterlevande make eller, om sådan ej finnes, hans arvingar. Närmare föreskrifter angående försäkringen utfärdas i den ordning som sägs i 8 § första stycket.*

Avlider den som är ledamot av riksdagen och har han vid dödsfallet icke uppnått 67 års ålder, *utgår försäkringsförmåner med motsvarande tillämpning av bestämmelserna i reglementet den 14 december 1962 (nr 698) angående statens grupplivförsäkring.*

7 a §

1 mom. Den, som ————— nedan anges.

För hel visstidspension erfordras minst tjugu riksdagsår. Sådan pension utgör för månad 30 procent av det vid varje tidpunkt gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Då antalet riksdagsår är mindre än tjugu och rätt till pen-

För hel visstidspension erfordras minst tjugu riksdagsår. Sådan pension utgör för månad 40 procent av det vid varje tidpunkt gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Då antalet riksdagsår är mindre än tjugu och rätt till pension

¹ Senaste lydelse av 7 §, se 1967:563.

(Nuvarande lydelse)

sion föreligger, utgör den månatliga pensionen för varje riksdagsår 1,5 procent av förenämnda basbelopp.

(Föreslagen lydelse)

föreligger, utgör den månatliga pensionen för varje riksdagsår 2 procent av förenämnda basbelopp.

För beräkning ————— 65 år.

Visstidspension utgår ————— rätten upphört.

För tid ————— skolat utgå.

Visstidspension må ————— uppbära pensionen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

Övergångsbestämmelser

1. Den nya lydelsen av 7 § skall icke äga tillämpning på den som är född 1916 eller tidigare och som erhållit rätt till försäkringsförmåner enligt paragrafen i dess äldre lydelse om han före den 1 april 1971 skriftligen framställer önskemål därom hos riksdagens förvaltningskontor.

2. Den nya lydelsen av 7 a § skall äga tillämpning även på visstidspensioner som fastställts med stöd av den äldre lydelsen.